

УДК 821.161

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПРОМОВИСТИХ ІМЕН У СЕРІЇ РОМАНІВ ДЖ.К. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР»

Михайловська А.І., Чеснокова Г.В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Непідготовленому читачеві важко розрізнити стилістичні відтінки англійських імен або інтерпретувати «промивисти» імена без знання англійської мови. Щоб розкрити секрети кожного героя, зрозуміти і уявити персонажа, що дуже важливо для кожного читача, ми вирішили дослідити їх імена, вважаючи, що саме в них полягає таємниця. Нами запропонована класифікація власних імен які використовуються у серії романів та їх поетапний розбір. Досліджено етимологію, морфологію та семантичні особливості вживання промовистих імен.

Ключові слова: власні імена, промовисті імена, етимологія, семантика, морфологія.

Постановка проблеми. Художній твір – це особлива сфера функціонування власних назв. У тексті слова співвіднесені з реальною і фантастичною дійсністю, з літературною мовою і мовою художнього твору. Це сприяє тому, що читач ніби заново відтворює асоціативні зв'язки слова, що, в свою чергу, сприяє переосмисленню його семантики, розуміння авторського задуму твору: слова, як відомо, позначають одночасно об'єктивну дійсність і художній світ, створений письменником [6]. В цьому відношенні власні імена є найціннішим компонентом у системі засобів художньої виразності. Зображуючи вигадані події і вигадані світи за подібністю з реальними, слова вибудовують взаємозв'язок всередині світу та аналогії з реальним світом. А оскільки процеси в реальності багатомірні, то саме людська свідомість добуває ці відносини у вигаданому світі. Така особливість мислення дозволяє тлумачити поведінку персонажа [1].

Особливий інтерес в семантичній структурі фантастичного тексту представляють власні імена, які служать своєрідним ключем в розкритті художнього задуму письменника. Творчість Д. Роулінг служить тому підтвердженням. Світ власних імен письменниці, фантастично багатий,

різноманітний, повний несподіванок для читача, залишається практично невивченим [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичної літератури з антропоніміки, що є розділом ономастики, свідчить про глибокий інтерес, який проявляють лінгвісти до походження та функціонування власних імен. Питанням семантики і стилістичного функціонування антропонімів присвячені роботи К. Б. Зайцевої, А. А. Живоглядова, В. А. Ражіної, С. І. Гарагуля, А. Вежбицької, О. А. Леоновича. Одним із перших в Україні розпочав ономастичні дослідження Я. Головацький. Проблеми ономастики в своїх наукових працях успішно досліджували А. Берт'є-Делагард, Л. Падалка, М. Арандаренко, М. Астряб, О. Андріяшев, Ю. Карпенко, М. Калінкін, Е. Магазаник, М. Мельник

Виділення невирішених раніше частин поставленої проблеми. Не дивлячись на популярність романів Дж. Роулінг про Гаррі Поттера, поки ще не існує комплексних досліджень системи імен та їх значень, що є особливо важливим для не носіїв мови оригіналу, для більш глибокого розуміння авторської задумки і розкриття характерів героїв, в чому і проявляється актуальність даної проблеми

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття семантичних особливостей вживання

промовистих імен у серії романів Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер», їх етимологія та морфологія, а не особливості їх перекладу.

Виклад основного матеріалу. Ознайомившись з серією романів про Гаррі Поттера можна виділили промовисті імена персонажів, які нас зацікавили, і розділити їх на групи, відповідно до ролі, яку вони виконують:

Група I. Викладачі школи Хогвартс.

Albus Dumbledore – директор школи Хогвартс. Як відомо, ім'я Albus перекладається з латинської як білий. Ймовірно, це пов'язано із зовнішністю директора. Швидше за все, прізвище Dumbledore походить від прикметника dumb [dʌm] (temporarily not speaking or refusing to speak) «неговіркий», «мовчазний». Другу частину прізвища Dumbledore – D'ore – можна перекласти з французького, як «золотий». Ймовірно, що повністю прізвище Dumbledore має таємний сенс – «Мовчання – золото».

Pomona Sprout. Прізвище цієї жінки відображає рід її занять, адже sprout [spraut] (a new part growing on a plant) перекладається як «втеча», «паросток»; «корінець»; «держак»; «відросток», а як відомо, Pomona Sprout – викладач травології в школі Хогвартс. Згідно міфології римлян, Pomona – це богиня фруктових дерев, отже, ім'я викладача травології повністю відображає рід її діяльності.

Poppy Pomfrey – медсестра Хогвартса. Ім'я та прізвище цієї жінки – дві лікувальні рослини poppy ['pɒpi] (a wild or garden plant, with a large delicate flower that is usually red, and small black seeds) «мак», відомий всім як квітка lathean – «дає забуття». Мак володіє снодійними і знеболюючими властивостями. Pome [pəʊm] «яблуко». Про лікувальні властивості яблук навіть є прислів'я: «An apple a day keeps the doctor away» «В день по яблуку з'їдати – вік хвороб не знати» [4].

Argus Filch – охоронець порядку в Хогвартс. Його ім'я Argus ['ɑ: gəs] (In Greek mythology, Argus Panoptes or Argos, guardian of the heifer-nymph and son of Arestor, was a primordial giant whose epithet «Panoptes», «all-seeing»).

Прізвище доглядача Filch [fɪltʃ] (to steal sth. especially sth. small or not very valuable) перекладається, як «вкрасти». Ймовірно, це тому, що Філч «крав» свободу у студентів, змушуючи їх жити по його суворим правилам. Також, можливо, що автор дала таке прізвище доглядачеві, як антонім його діяльності. Філч, навпаки, стежив за тим, щоб студенти Хогвартса нічого не розбили і не вкрали.

Професор **McGonagall** – викладач трансфігурації і декан факультету Gryffindor в школі Хогвартс. Напевно, що прізвище McGonagall утворена від слова nag [næg] (to keep complaining to sb. about their behavior or keep asking them to do sth.) «сварлива людина», «буркотун», go-nag-all «ходити», «бурчати на всіх» – «сувора».

Severus Snape – викладач зілеваріння в школі Хогвартс. Він був неохайним і похмурим. Він є деканом факультету Slytherin, що дає підстави припускати, що його прізвище походить від snake [sneɪk] (a reptile with a very long thin body and no legs) «змія», яка є символом його факультету. Можна так само припустити, що його прізвище утворене від дієслова to snap [snæp] (to move,

or to move sth., into a particular position quickly especially with a sudden sharp noise; to speak or say sth. in an impatient, usually angry, voice;) «тріск»; «кляцання». Можливо, ім'я Severus походить від латинського Severe [severus] (to completely end a relationship or all communication with sb.), Severus «суворий».

Gilderoy Lokhart – учитель захисту від темних мистецтв в школі Хогвартс, відомий всім, як могутній чарівник, який учинив, як спочатку вважалося, безліч подвигів. Всі його діяння описуються в його ж власних книгах. Можна припустити, що ім'я Gilderoy утворено від слова gild – [gild] (to make sth. look bright, as if covered with gold) «золотити», «прикрашати». Можливо, це пов'язано з бездоганною зовнішністю Локонса та його здатністю прикрашати все, що його стосується.

Група II. Студенти факультету Гріффіндор.

Harry Potter – головний герой книги, «хлопчик, який вижив». Можливо, прізвище Potter походить від слова pot [pɒt] (a container of various kinds, made for a particular purpose). Ймовірно, це тому, що Harry був схожий на горщик в плані того, що вмщував в себе всі неприємності, що відбуваються в магічному світі, всі інтриги були закручені навколо нього.

Також, можна припустити, що Potter схоже за значенням з фразою pot luck (when you take pot luck, you choose sth. or go somewhere without knowing very much about it, but hope that it will be good, pleasant, etc.) [4].

Якщо розглядати значення його імені, як дієслово, то можна виявити деяку схожість між поведінкою Гаррі і значенням цього слова, адже harry (to make repeated attacks on an enemy). А, як відомо, Гаррі доводилося оборонятися і нападати на своїх ворогів.

Ron Weasley – кращий друг Гаррі Поттера. Вступив на факультет Gryffindor, як і всі члени його великої родини. Так як ми знаємо, що Ron був високим і худим хлопцем, з рудим волоссям, тому можемо припустити, що Weasley утворено від слова weasel ['wi: zəl] (a small wild animal with reddish-brown fur, a long thin body), що повністю відображає зовнішній вигляд героя.

Hermione Granger – найкраща подруга Гаррі. Дану героїню автор назвала ім'ям доньки Елени Прекрасної, Герміони, можливо, тому, що Hermione Granger відрзнялася тими якостями, що були у її прототипа: горда, терпляча, відчайдушна. Granger утворено від скорочення G (gravity or a measurement of the force with which sth. moves faster through space because of gravity) + ranger ['reɪndʒə] (a girl who belongs to the part of the Guide Associations in Britain for girls between the ages of 14 and 19). Як відомо, в Guide Associations входять діти, розвинені інтелектуально, обдаровані, якою і була Герміона, а також вона прекрасно володіла всіма чарами [5].

Група III. Студенти факультету Слізерін.

Goyle – дружоккурник, студент факультету Slytherin, друг Draco Malfoy і ворог Harry Potter. Ймовірно, що Goyle утворено від іменника gargoyle ['gɑ: goɪl] (an ugly figure of a person or an animal that is made of stone and through which water is carried away from the roof of a building, especially a church), що відображає його потворну зовнішність [5].

Crabbe – другокурсник, студент факультету Slytherin, друг Draco Malfoy і ворог Harry Potter. Можна припустити, що Crabbe утворено від прикметника crabby ['kræbi] (bad-tempered and unpleasant).

Draco Malfoy – другокурсник, студент Slytherin. Ворог Harry Potter.

Ім'я Draco схоже на Dragon ['dræɡən] (a large fierce animal with wings and a long tail, that can breathe out fire) в перекладі з англійської мови означає «дракон, летюча ящірка» [4]. У стародавні часи, так і зараз в літературі, Дракон має негативну роль, роль лиходія, що ідеально збігається з образом цього хлопчика в серії книг про Harry Potter.

Можна припустити, що прізвище Malfoy утворене шляхом складання слів mal [mæl] (bad or badly; not correct or correctly) або malicious [mə'liʃəs] having or showing hatred and a desire to harm sb. or hurt their feelings) і foe [fəʊ] (an enemy), що означає «хвороба + ворог». Найімовірніше, що mal відноситься до зовнішності Draco Malfoy [3].

Група IV. Засновники школи Хогвартс.

Godric Gryffindor – засновник факультету Gryffindor. В імені Godric можна побачити слова god та rich, що перекладається, як багатий Бог. Можливо, що це пов'язано з квітами на гербі цього факультету: червоний – в Стародавньому Єгипті їм офарблювалися зображення чоловіків і богів, золотий – символ багатства. Так само, червоний колір – колір життя, вогню, мужності. А відмінними якостями учнів цього факультету були хоробрість, честь, благородство. Також, згідно з Ролінг, Gryffindor відповідає стихії вогню. Золотий колір присутній в гербі з тієї причини, що корінь французького слова золотий – D'ore – є в прізвища засновника цього факультету [4]. Якщо розглядати першу частину прізвища Gryffindor, то можна помітити там корінь слова griffin ['grifin] (a creature with a lion's body and an eagle's wings and head), а талісман цього факультету – лев. Так само грифон – це наполовину орел. Можливо, що образ орла узятий тому, що це високо літаючий птах. Як відомо, загальна кімната Gryffindor розташовується в одній з найвищих веж, вхід до якої знаходиться на 7 поверсі східного крила замку.

Helga Hufflepuff – засновниця факультету Hufflepuff. На гербі цього факультету зображений борсук. Можливо, це пов'язано з місцезнаходженням вітальні Hufflepuff, яка розташовується десь в підвалі зі входом до кухонь. Вітальня сповнена жовтих гардин і м'яких крісел, маленькі підземні тунелі з абсолютно круглими дверима ведуть звідти в спальні – все це дуже схоже на нору борсука. Жовтий колір – колір боягузтва, зради, брехні. Ймовірно, автор вирішила піти через протиставлення, адже головні якості, якими повинен володіти студент Hufflepuff – це працьовитість, вірність і чесність, що є протилежним до символіки жовтого кольору [2]. Студенти цього факультету – тихі. Їх майже «не чути». Але, іноді, вони, ні з того ні з сього, можуть різко «видати» свої знання, навички. Можливо, саме тому обидві частини прізвища Hufflepuff означають різкий порив вітру: huff і puff [5].

Rowena Ravenclaw – засновниця факультету Ravenclaw. На гербі цього факультету ворон, а якщо уявити, що Ravenclaw утворено шляхом складання двох слів raven ['reɪvn] (a large bird of the crow family, with shiny black feathers and a harsh cry) + claw [klɔ:] (one of the sharp curved nails on the end of an animal's or a bird's foot) – «Кіготь ворона». Ворон, у багатьох народах, птах мудрості. І дійсно, Ravenclaw цінується розумом, творчістю, дотепністю і мудрістю, двері в спільну вітальню Ravenclaw відкриваються тільки в тому випадку, якщо ти правильно відповіси на поставлену загадку. Популярне прислів'я Ravenclaw – «wit beyond measure is man's greatest treasure» – «Розуму палата – дорожче злата». Кольори на гербі цього факультету синій і бронзовий. Синій – колір мудрості, тиші, спокою, ідеалізму, розсудливості і духовності. Так само, синій асоціюється з небом, де як раз літає ворон [2].

Salazar Slytherin – засновник факультету Slytherin. Можна припустити, що прізвище Slytherin утворене від дієслова slither ['slɪpə] (to move somewhere in a smooth, controlled way, often close to the ground). Зазвичай так пересуваються рептилії, а на гербі Slytherin знаходиться змія. У західному фольклорі значення цього символу найчастіше негативне. Змія символізує безліч небезпек, що підстерігають людини в житті, тьму, зла, роздвоєний язик – лицемірство і обман. Змії живуть в тріщинах ґрунту, під камінням. Вітальня Slytherin теж знаходиться в підвалі, під землею. Вітальня цього факультету – це довга низька кімната, підземелля.

Можна припустити, що Slytherin утворено від дієслова sly [slai] (acting or done in a secret or dishonest way, often intending to trick people). І дійсно Slytherin цінує амбітність, хитрість, спритність. На гербі Slytherin присутній зелений колір. У деяких народів зелений колір – це колір егоїзму і непослуху, що ідеально збігається з характером самого засновника.

Група V. Привиди.

Moaning Myrtle – привид, що живе в туалеті для дівчаток. Дівчину вбив 50 років тому василіск, так як вона була бруднокривою. «Moaning» – утворене від дієслова to moan [mɔ:n] (to make a long deep sound, usually expressing unhappiness), що означає стогін. І дійсно, дівчина часто стогнала і плакала в туалеті, тому що її ніхто не любить, і ніхто не хоче з нею спілкуватися. Myrtle ['mɜ: tl] (a bush with shiny leaves, pink or white flowers and bluish-black berries) – вічно квітуча рослина. Можливо, автор так назвала цю дівчину тому, що вона завжди буде існувати. Вона не померла остаточно [3].

Nearly Headless Nick – привид вежі Gryffindor. Голова у цього привида була відрізана не в повному обсязі. Тому він не був зовсім безголовим, а тільки майже, nearly ['ni:li] (almost; not quite; not completely) headless ['hedləs] (without a head); to nick [nik] (to make a small cut in sth): поріз, в даному випадку, був на шиї у цього привида, і він був незначним.

Висновки. З наведених вище прикладів ми бачимо, що власні імена не тільки характеризують персонажа, але і відображають його професію і зовнішній вигляд. Крім цього, даючи імена персонажу, автор, в деяких випадках, досягає і певного комічного ефекту.

Імена персонажів в художніх творах є найбільш експресивним і інформативним засобом, що визначає значний обсяг імпліцитної інформації. Вибір конкретного імені для літературного героя – справа автора, і суб'єктивний фактор тут дуже великий. Письменник підбирає або конструює не тільки власні імена, але і всі компоненти ономастичного простору твору. Іноді ім'я може сказати більше, ніж задумав письменник.

Більшість імен використаних Д. Роулінг в її книгах, передають характеристику героїв, кажуть про призначення магичних предметів і т.п. Багато з них придумані автором і являють собою комбінацію звичайних англійських слів або співзвучних їм, пробуджують асоціації з тими чи іншими словами, поняттями і фактами. Іронічні, жартівливі, багатозначні слова, вигадані Роулінг, є однією з причин надзвичайної привабливості її книг.

Список літератури:

1. Капкова С.Ю. Перевод имен и реалий в произведении Дж. Роулинг «Гарри Поттер и Тайная Комната» // Вестник ВГУ. Серия, Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004. – № 1. – С. 75-79.
2. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту – Вінниця: «Нова книга», 2004. – 261 с.
3. Лазаренко Л.М. Соціокультурний компонент перекладу антропонімічної та топонімічної лексики художнього твору // Вісник Сумського державного університету. Сер. Філологічні науки. – 2004. – № 3(62). – С. 217-222.
4. Роулінг Джоан Гаррі Поттер і Смертельні реліквії: Роман / Пер. з англ. Роман / Пер. з англ. В. Морозова. – К.: АБАБАГАЛАМАГА, 2003. – 640 с.
5. Роулінг Джоан Гаррі Поттер і Орден Фенікса: Роман / Пер. з англ. В. Морозова. – К.: АБАБАГАЛАМАГА, 2003. – 815 с.
6. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного – М.: «Наука», 1973. – 366 с.
7. Korunets' I.V. Theory and Practice of Translation // Вінниця: Нова книга, 2003. – 445 с.

Михайловская А.И., Чеснокова А.В.

Киевский университет имени Бориса Гринченко

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГОВОРЯЩИХ ИМЕН В СЕРИИ РОМАНОВ ДЖ. К. РОУЛИНГ «ГАРРИ ПОТТЕР»

Аннотация

Неподготовленному читателю трудно различать стилистические оттенки английских имен или интерпретировать «говорящие» имена без знания английского языка. Чтобы раскрыть секреты каждого героя, понять и представить персонажа, что есть очень важным для каждого читателя, мы решили исследовать их имена, считая, что именно в них заключается тайна. Нами предложена классификация имен собственных которые используются в серии романов, а также, их поэтический разбор. Исследовано этимологию, морфологию и семантические особенности употребления говорящих имен.

Ключевые слова: имена собственные, говорящие имена, этимология, семантика, морфология.

Mykhailovska A.I., Chesnokova A.V.

Borys Grinchenko Kyiv University

FEATURES OF USING TALKING NAMES IN SERIES OF NOVELS J. K. ROWLING «HARRY POTTER»

Summary

It is difficult for an unprepared reader to distinguish stylistic nuances of English names or to interpret «talking» names without knowing English. To reveal the secrets of each hero, to understand and imagine the character, which is very important for every reader, we decided to investigate their names, believing that the main secret is hiding in them. In this article classification of talking names and their step-by-step analysis are proposed. Also we investigated the etymology, morphology and semantic peculiarities of talking names.

Keywords: proper names, talking names, etymology, morphology, semantics.